

Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза;
оперативно-розшукова діяльність

УДК 343.12

Маїлунц Белла Еріківна

аспірант кафедри кримінального процесу

Національного університету "Одеська юридична академія"

Маилунц Белла Эриковна

аспирант кафедры уголовного процесса

Национального университета «Одесская юридическая академия»

Mailunts Bella

Graduate Student of the Department of Criminal Procedure of the

National University "Odessa Academy of Law"

ОПЕРАТИВНІ ПІДРОЗДІЛИ ЯК СУБ'ЄКТИ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

ОПЕРАТИВНЫЕ ПОДРАЗДЕЛЕНИЯ КАК СУБЪЕКТЫ УГОЛОВНОГО ПРЕСЛЕДОВАНИЯ

OPERATIONAL UNITS AS SUBJECTS OF CRIMINAL PROSECUTION

Анотація. Стаття присвячена аналізу повноважень оперативних підрозділів як суб'єктів кримінального переслідування під час досудового розслідування. У статті автор зазначає, що участь працівників оперативних підрозділів у кримінальному провадженні не може обмежуватися лише виконанням доручень слідчого та прокурора щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій. Автор також звернув увагу на можливість використання результатів оперативно-розшукової діяльності у досудовому розслідуванні.

В статті автор досліджує можливість одночасного проведення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування. При цьому

автор зазначає, що незважаючи на те, що оперативно-розшукові заходи та негласні слідчі (розшукові) дії майже однакові, такі дії не являються тотожними, що також підтверджується низкою підзаконних нормативно-правових актів (наприклад, поквартирний обхід працівниками оперативних підрозділів під час огляду місця події з метою виявлення інформації, яка може бути використана як доказ у кримінальному провадженні). У результаті автор дійшов висновку, що необхідно внести зміни до ст. 41 КПК, в якій слід зазначити, що оперативні підрозділи у кримінальному провадженні в межах доручень можуть проводити не лише слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії, а також інші процесуальні дії, передбачені Законом України "Про оперативно-розшукову діяльність". Це дозволить більш широко використовувати спеціальні навички працівників оперативних підрозділів у кримінальному провадженні.

Автор також зазначає, що слідчий може доручити оперативним підрозділам розшук підозрюваного, що також регулюється КПК, і тому повинно бути включено до форм участі оперативних підрозділів у кримінальному провадженні.

Ключові слова: оперативні підрозділи, оперативно-розшукова діяльність, негласні слідчі (розшукові) дії

Анотація. Стаття посвячена аналізу повноважень оперативних подразделений как субъектов уголовного преследования во время досудебного расследования. В статье автор указывает, что участие сотрудников оперативных подразделений в уголовном производстве не может ограничиваться лишь выполнением поручений следователя и прокурора о проведении следственных (розыскных) действий и негласных следственных (розыскных) действий. Автор также обращает внимание на возможность использования результатов оперативно-розыскной деятельности в досудебном расследовании.

В статье автор исследует возможность одновременного проведения оперативно-розыскной деятельности и досудебного расследования. При этом автор указывает, что несмотря на тот факт, что оперативно-розыскные меры и негласные следственные (розыскные) действия почти одинаковые, такие действия не являются полностью тождественными, что также подтверждается рядом подзаконных нормативно-правовых актов (например, поквартирный обход работниками оперативных подразделений во время осмотра места происшествия с целью выявления информации, которая может быть использована как доказательство в уголовном производстве). В результате автор делает вывод, что необходимо внести изменения в ст. 41 УПК, в которой необходимо указать, что оперативные подразделения в уголовном производстве могут проводить не только следственные (розыскные) действия и негласные следственные (розыскные) действия, а также и иные процессуальные действия, предусмотренные Законом Украины «Об оперативно-розыскной деятельности». Это позволит более полно использовать специальные навыки сотрудников оперативных подразделений в уголовном производстве.

Автор также указывает, что следователь может поручить оперативным подразделениям розыск подозреваемого, что также регулируется УПК, и потому должно быть включено в формы участия оперативных подразделений в уголовном производстве.

Ключевые слова: *оперативный подразделения, оперативно-розыскная деятельность, негласные следственные (розыскные) действия.*

Summary. *This article is devoted to the analysis of powers of operational units officers as subjects of criminal prosecution during pre-trial investigation. In the article author indicates that the participation of operational units officers in criminal proceedings can not be limited only by the execution of assignments of*

an investigator and a public prosecutor on the conduct of investigative (search) and covert investigative (search) actions. The author paid special attention to the possibility of using the results of operational and detective activities in pre-trial investigation.

In article author investigates the possibility of concurrent conducting of operational-detective activity and pre-trial investigation. Thus, the author notes that, despite the fact that operational-detective activities and covert investigative (search) actions are almost the same, such similarities are not absolute, which is also confirmed by subordinate legal acts (for example, door-to-door examination by operational units officers during the inspection of place of crime in order to establish the information that can be used as evidence in criminal proceedings). As a result, the author came to the conclusion that it is necessary to amend the Article 41 of the CPC, in which it should be noted that the operational units in the criminal proceedings within the assignments can conduct not only investigative (search) actions, covert investigative (search) actions, but also other procedural actions provided for by the Law of Ukraine "On Operational-investigative activity".

Author also notes that investigator may instruct the operational units to carry out a suspect's search, which is also regulated by the CCP, and should therefore be included in the forms of participation of operational units in the criminal proceedings.

Key words: *operational units, operational-detective activity, covert investigative (search) actions.*

Постановка проблеми. Одним із завдань кримінального провадження являється забезпечення швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування. Відповідно, реалізація такого завдання можлива лише за умов чіткого та неухильного дотримання законних вимог чинного кримінального процесуального законодавства. І в першу чергу така вимога

має стосуватися тих учасників кримінального провадження, які реалізують функцію кримінального переслідування.

Очевидно, що виконання функції кримінального переслідування в першу чергу покладається на слідчого та прокурора, та в меншій мірі – на інших суб'єктів кримінального провадження. В той же час не достатньо важливу роль у забезпеченні швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування відіграють і оперативні підрозділи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою дослідження повноважень працівників оперативних підрозділів у кримінальному провадженні переймалися такі науковці, як М. Багрій [1], Л.Я. Гордін [2], Н.В. Гуменна [3], М. Погорецький [5], А.А. Щадило [6] та інші. В той же час в доктрині кримінального процесу майже не приділено увагу аналізу повноважень працівників оперативних підрозділів як суб'єктів кримінального переслідування, що також підкреслює актуальність даної теми.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є визначення повноважень оперативних підрозділів під час виконання ними завдань, які реалізацію функції кримінального переслідування.

Виклад основного матеріалу. Працівники оперативних підрозділів можуть бути залучені до кримінального провадження слідчим або прокурором для виконання окремих доручень для проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій. Обмежують участь оперативних підрозділів у кримінальному провадженні проведенням гласних та негласних слідчих (розшукових) дій і інші вчені [1, с. 318; 2, с. 10; 3, с. 10; 4, с. 316-317]. Поряд з цим обов'язково необхідно зазначити, що таку думку розділяються не всі науковці.

Так, М.А. Погорецький вважає, що через специфіку оперативно-розшукової діяльності та у зв'язку з можливістю отримати докази, які можуть бути використані у кримінальному провадженні, необхідно

об'єднати досудове розслідування і розшук, "які повинні перебувати, як свідчить багаторічна практика передових західних країн, в єдиному, цілісному та нерозривному взаємозв'язку" [5].

А.А. Щадило, в свою чергу, проаналізувавши положення КПК, ЗУ "Про ОРД" та Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, дійшов висновку, що взаємодія між працівниками оперативних підрозділів з однієї сторони та слідчим і прокурором з іншої не може обмежуватись лише наданням доручень щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій. На думку автора, необхідно поділяти діяльність оперативних підрозділів на досудовому розслідуванні на окремі види: виконання письмових доручень слідчого, прокурора, поданих у порядку ст.ст. 36, 40 КПК, та письмових доручень слідчого, поданих у порядку, визначеному п. 2 ч. 1 ст. 7 ЗУ "Про ОРД", оскільки перший із зазначених напрямків діяльності оперативних підрозділів стосується виконання слідчих (розшукових) дій та НСРД, а другий – оперативно-розшукових заходів [6, с. 118]. Ми в певній мірі погоджуємося з автором, адже навіть КПК вказує на більш широку взаємодію слідчого з оперативними підрозділами.

Так, згідно з ч. 3 ст. 281 КПК, здійснення розшуку підозрюваного при зупиненні досудового розслідуванні може бути доручено оперативним підрозділам. Отже, слідчий може давати доручення не лише щодо проведення гласних та негласних слідчих (розшукових) дій. Поряд з цим, задля кращого розуміння меж повноважень оперативних підрозділів в якості суб'єктів кримінального переслідування необхідно чітко розмежувати кримінальне провадження та оперативно-розшукову діяльність.

Згідно зі ст. 1 ЗУ "Про ОРД", завданням оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння

окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави. Отже, зважаючи на те, що оперативні підрозділи можуть здійснювати фіксацію фактичних даних про протиправні діяння, законодавець визначає можливим збирання доказів кримінального правопорушення вказаними підрозділами, що являється одним із основних завдань слідчого та прокурора на стадії досудового розслідування. Таким чином можна вважати, що ОРД повинно здійснюватися під час досудового розслідування для забезпечення досудового розслідування. З іншого боку ЗУ “Про ОДР” в ст. 8 “Права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність”, фактично дублює майже всі НСРД, які передбачені КПК. Тому, зважаючи на подібність форм таких дій, очевидно повинно існувати розмежування ОРД та НСРД, адже ці дії регулюються різними нормативно-правовими актами. Деякі вчені також серед відмінностей ОРД та НСРД виділяють суб’єктний склад, адже в оперативно-розшуковій діяльності проведення оперативно-розшукових заходів може здійснюватися лише уповноваженими оперативними підрозділами, а негласних слідчих (розшукових) дій – слідчим, прокурором, або за їх дорученням – уповноваженим оперативним підрозділом. Окрім того, оперативно-розшукові заходи проводяться з метою виявлення, попередження та розкриття злочину, що готується, а негласні слідчі (розшукові) дії спрямовані на виявлення та перевірку інформації, необхідної для розслідування вчиненого злочину. НСРД різняться за своєю організаційною сутністю, змістом провадження дій, суб’єктним складом [7, с. 111]. В.О. Прядко та О.Б. Комарницька також вказують на підстави проведення вказаних дій як на відмінність між ОРД та НСРД. Так, слідчі (розшукові) дії, у тому числі негласні слідчі (розшукові) дії, проводяться у конкретному

кримінальному провадженні (ст. 223 КПК). Досудове розслідування (у кримінальному провадженні) розпочинається з моменту внесення відомостей про вчинення кримінального правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань [8, с. 6].

Ми погоджуємося з думкою науковців, що необхідно відокремлювати НСРД та ОРД. До ознак, за якими вказані дії відрізняються, також можна віднести документальне забезпечення відповідної діяльності. Так, згідно зі ст. 9 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”, у кожному випадку наявності підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності заводиться оперативно-розшукова справа. Відповідно, всі документи, які складаються в ході проведення НСРД, складаються в рамках матеріалів кримінального провадження.

В той же час виокремлення відмінностей ОРД та НСРД не дає змогу відповісти на важливе питання – чи можна здійснювати оперативно-розшукові заходи у кримінальному провадженні. Нажаль, КПК дане питання не регулює. Значна частина ОРД фактично дублює положення КПК в частині проведення НСРД, а тому можна зробити висновок, що якщо перед слідчим стоїть завдання отримати фактичні данні у конкретному кримінальному провадженні, то необхідно проводити саме в рамках КПК, адже основною метою проведення слідчих (розшукових) дій є отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів (ч. 1 ст. 223 КПК). Проте ОРД не обмежується лише даними діями, і в кримінальному провадженні можуть бути використані і інші можливості оперативно-розшукової діяльності. Наприклад, згідно з Інструкцією з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні [9], працівник оперативного підрозділу на місці події здійснює поквартирний чи подвірний обхід з метою виявлення свідків учиненого кримінального

правопорушення, збору відомостей, що можуть бути використані як докази, установлює час, місце і обставини вчинення кримінального правопорушення; кількість осіб, які його вчинили, їх прикмети; наявність у них зброї, транспортних засобів, слідів на одязі чи тілі, які могли залишитися через опір потерпілих або при подоланні перешкод; індивідуальні ознаки викрадених речей; напрямок руху осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, інші відомості, необхідні для їх встановлення; використовує наявні джерела оперативної інформації з метою розкриття кримінального правопорушення, а також виконує інші повноваження. Таким чином працівники оперативних підрозділів можуть бути залучені не лише для проведення гласних та негласних слідчих (розшукових) дій, а і для проведення інших дій “з метою збирання відомостей, що можуть бути використані як докази”. Тобто в межах такої діяльності вказані працівники можуть збирати відомості, які в подальшому можуть бути використані як докази у кримінальному провадженні.

Поряд з цим варто зауважити, що вказана Інструкція не в повній мірі відповідає вимогам КПК. Так, згідно зі ст. 86 КПК, допустимим є доказ, який було отримано в порядку, передбаченому КПК. Поряд з цим ще у 2011 році Конституційний Суд України зазначив, що відомості, отримані уповноваженою на те особою в порядку, передбаченому Законом України “Про оперативно-розшукову діяльність”, можуть бути використані у кримінальному провадженні (для обґрунтування обвинувачення) [10]. Аналогічне положення було закріплено в ч. 2 ст. 99 КПК, де сказано, що матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп осіб, зібрані оперативними підрозділами з дотриманням вимог Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”, за умови відповідності вимогам КПК, є документами та можуть використовуватися в кримінальному провадженні як докази. Таким чином, як доказ можуть бути використані тільки ті докази, які були отримані згідно

із Законом України “Про оперативно-розшукову діяльність”. В той же час у вказаному законі відсутнє таке повноваження працівники оперативного підрозділу, як здійснення поквартирного обходу з метою збирання доказів.

Поряд з цим в ст. 10 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” вказано, що матеріали оперативно-розшукової діяльності можуть бути використані для отримання фактичних даних, які можуть бути доказами у кримінальному провадженні¹. Очевидно, що і результати обходу співробітника оперативного підрозділу, навіть якщо вони не можуть бути визнані в якості доказу, все одно матимуть значення для слідчого та прокурора в якості орієнтуючої інформації, на підставі якої можуть бути розроблені слідчі версії та проведені необхідні слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії. Більше того, вказані дії працівників оперативних підрозділів будуть проводитись за наслідками вчиненого кримінального правопорушення, а тому вони будуть здійснюватися в рамках кримінального провадження. І відомості, які будуть отримані вказаними працівниками та оформлені відповідними документами (наприклад, у формі рапорта), будуть долучатися до матеріалів кримінального провадження.

З огляду на вищезазначене очевидним стає висновок про те, що діяльність оперативних підрозділів в якості суб’єктів кримінального переслідування під час досудового розслідування не обмежується лише виконанням доручень слідчого та прокурора щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, а визначається і іншими діями, які притаманні оперативним підрозділам. Саме тому ми також підтримуємо думку щодо необхідності внесення змін до КПК в частині розширення повноважень оперативних підрозділів. Проте ми не

¹ Варто звернути увагу на те, що Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність” взагалі не веде мову про можливість збирання доказів, які в подальшому будуть використані у кримінальному провадженні. В той же час і рішення КСУ, і діюча редакція КПК вказують саме на таку можливість. Тому необхідно внести відповідні зміни до Закону України “Про оперативно-розшукову інформацію” та чітко передбачити, що отримані в ході ОРД відомості можуть бути використані як докази у кримінальному провадженні.

поділяємо точку зору А.А. Щадила, який вказує, що в ст.ст. 36 та 40 КПК необхідно передбачити право слідчого, прокурора доручати оперативним підрозділам проведення процесуальних дій, а у разі необхідності – викликати підозрюваного, свідка, потерпілого або іншого учасника кримінального провадження в установлених КПК України випадках для допиту чи участі в іншій слідчій (розшуковій) дії, а також вчиняти інші процесуальні дії, необхідні для виконання оперативним підрозділом [6, с. 122].

На нашу думку, автор запропонував надто широке тлумачення повноважень оперативних підрозділів під час досудового розслідування. По-перше, КПК не містить поняття “процесуальні дії”, а тому в дане поняття можна вкласти фактично будь-яку дію, яка може вчинятися на стадії досудового розслідування (вручення повідомлення про підозру, відкриття матеріалів іншій стороні тощо). В такому випадку можливі зловживання зі сторони слідчого шляхом надання необґрунтованих за обсягом доручень працівникам оперативних підрозділів щодо вчинення дій, які вказаним підрозділам не притаманні. Залучення оперативних працівників відбувається в першу чергу в тому випадку, коли для проведення низки слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій потрібні спеціальні навички, якими вказані працівники володіють. Всі інші процесуальні дії повинен виконувати слідчий або прокурор, тобто особи, які ведуть досудове розслідування або здійснюють процесуальне керівництво за ним. Виконання таких дій вказаними суб’єктами являється однією з ключових гарантій прав учасників кримінального провадження.

Крім того, незрозумілою є позиція автора щодо надання можливості працівникам оперативних підрозділів викликати у разі необхідності для допиту осіб за дорученням слідчого та прокурора. В даному випадку не зовсім зрозумілим являється змістовне наповнення поняття “викликати”. Якщо мова йде про фактичне повідомлення учасникам кримінального

провадження щодо необхідності з'явитися на допит, то КПК взагалі не конкретизує, хто такі дії може вчиняти. Наприклад, згідно з ч. 1 ст. 135 КПК, особи можуть викликатися до слідчого, прокурора шляхом надіслання повістки про виклик поштою. В такому випадку фактичний виклик взагалі буде здійснено працівником поштового відділення або іншою уповноваженою особою. В такому випадку не зрозуміло, чому необхідно на законодавчому рівні вказувати, що викликати осіб на допит можуть працівники оперативних підрозділів, адже такі дії може вчиняти будь-хто. Якщо ж мова йде про складання повістки про виклик, то очевидно, що такий документ мають складати виключно слідчий або прокурор, адже лише вони визначають, кого та коли необхідно допитати.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, можна зробити висновок, що КПК потребує змін щодо повноважень оперативних підрозділів під час досудового розслідування лише в частині можливості проведення ОРД. Так, ч. 1 ст. 41 КПК варто викласти в наступній редакції “1. Оперативні підрозділи ... здійснюють слідчі (розшукові) дії, негласні слідчі (розшукові) дій та дії, передбачені Законом України “Про оперативно-розшукові діяльність” в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, прокурора...”. Аналогічні зміни варто внести в п. 5 ч. 2 ст. 36 КПК (повноваження прокурора), та п. 3 ч. 2 ст. 40 КПК (повноваження слідчого) в частині надання доручень оперативним підрозділам. При цьому слід звернути увагу, що в запропонованій зміні не сказано “... та інші дії, передбачені Законом України...”, адже за такого формулювання слідчі та негласні слідчі (розшукові) дії автоматично стають різновидом ОРД. Проте, як вже було встановлено, НСРД та ОРД мають суттєві відмінності, а тому використання слова “інші” в даному випадку буде некоректно.

Література

1. Багрій М. Взаємодія слідчого з працівниками підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс] / М. Багрій // Вісник Львів. ун-ту. Сер. : Юридична. – 2013. – Вип. 57. – С. 315–321. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vlnu_yu_2013_57_41.pdf.
2. Гордін Л. Я. Слідчо-оперативна група : монографія / Л. Я. Гордін. – Харків : ФІНН, 2009. – 192 с.
3. Гуменна Н.В. Теоретичні та практичні проблеми розшукової діяльності слідчого : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Н. В. Гуменна. – Львів, 2015. – 26 с.
4. Кривопишин В. Г. Актуальні проблеми досудового розслідування / В. Г. Кривопишин // Теоретичні аспекти організації досудового розслідування : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 4 груд. 2015 р.) / МВС України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2015. – С. 315–317.
5. Погорецький М. «Без покращення процедури розшуку реформування досудового розслідування не піде на користь» [Електронний ресурс] / Микола Порорецький // Закон і Бізнес. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://zib.com.ua/ua/print/131462-zaviduvach_kafedri_pravosuddya_knu_mikola_pogoreckiy_reformu.html
6. Щадило А. А. Правові та організаційні засади діяльності оперативних підрозділів у кримінальному судочинстві України : дис. канд. юр. наук: 12.00.09 / Щадило Анатолій Антонович – Київ, 2016. – 239 с.
7. Скулиш Є. Негласні слідчі (розшукові) дії за кримінальним процесуальним законодавством України / Науковий вісник

Чернівецького університету. — 2012. — Вип. 618. Правознавство. — С. 108–113.

8. Прядко В. О. Порівняльна характеристика оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій крізь призму наглядової діяльності прокурора як процесуального керівника / В. О. Прядко, О. Б. Комарницька // Часопис цивільного і кримінального судочинства. - 2014. - № 1. - С. 62-72. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chcks_2014_1_7.
9. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затверджена Наказом Міністерства внутрішніх справ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>.
10. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 62 Конституції України [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-11>.

References

1. Bahrii M. Vzaiemodiia slidchoho z pratsivnykamy pidrozdiliv, yaki zdiisniuiut operatyvno-rozshukovu diialnist [Elektronnys resurs] / M. Bahris // Visnyk Lviv. un-tu. Ser. : Yurydychna. – 2013. – Vyp. 57. – S. 315–321. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vlnu_yu_2013_57_41.pdf.
2. Hordin L. Ya. Slidcho-operatyvna hrupa : monohrafiia / L. Ya. Hordin. – Kharkiv : FINN, 2009. – 192 s.

3. Humenna N.V. Teoretychni ta praktychni problemy rozshukovoi diialnosti slidchoho : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.09 «Kryminalnyi protses ta kryminalistyka; sudova ekspertyza; operatyvno-rozshukova diialnist» / N. V. Humenna. – Lviv, 2015. – 26 c.
4. Kryvopyslyn V. H. Aktualni problemy dosudovoho rozsliduvannia / V. H. Kryvopyslyn // Teoretychni aspekty orhanizatsii dosudovoho rozsliduvannia : materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Kharkiv, 4 hrud. 2015 r.) / MVS Ukrainy ; Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. – Kharkiv : KhNUVS, 2015. – S. 315–317.
5. Pohoretskyi M. «Bez pokrashchennia protsedury rozshuku reformuvannia dosudovoho rozsliduvannia ne pide na koryst» [Elektronnyi resurs] / Mykola Pororetskyi // Zakon i Biznes. – 2018. – Rezhym dostupu do resursu: http://zib.com.ua/ua/print/131462-zaviduvach_kafedri_pravosuddya_knu_mikola_pogoreckiy_reformu.html
6. Shchadylo A. A. Pravovi ta orhanizatsiini zasady diialnosti operatyvnykh pidrozdiliv u kryminalnomu sudochynstvi Ukrainy : dys. kand. yur. nauk : 12.00.09 / Shchadylo Anatolii Antonovych – Kyiv, 2016. – 239 s.
7. Skulysh Ye. Nehlasni slidchi (rozshukovi) dii za kryminalnym protsesualnym zakonodavstvom Ukrainy // Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. — 2012. — Vyp. 618. Pravoznavstvo. — S. 108–113.
8. Priadko V. O. Porivnialna kharakterystyka operatyvno-rozshukovykh zakhodiv ta nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii kriz pryzmu nahliadovoi diialnosti prokurora yak protsesualnoho kerivnyka / V. O. Priadko, O. B. Komarnytska // Chasopys tsyvilnoho i kryminalnoho sudochynstva. - 2014. - № 1. - S. 62-72. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chcks_2014_1_7.

9. Instruktsiia z orhanizatsii vzaiemodii orhaniv dosudovoho rozsliduvannia z inshymy orhanamy ta pidrozdilamy Natsionalnoi politsii Ukrainy v zapobihanni kryminalnym pravoporushenniam, yikh vyjavlenni ta rozsliduvanni, zatverdzhena Nakazom Ministerstva vnutrishnikh sprav [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu do resursu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>.
10. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam Sluzhby bezpeky Ukrainy shchodo ofitsiinoho tlumachennia polozhennia chastyny tretoi statti 62 Konstytutsii Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – 2011. – Rezhym dostupu do resursu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-11>.